

VATRA ȘCOLARĂ

= revistă pedagogică =

REDACTORI:

DR. VASILE STAN ȘI DR. PAVEL ROȘCA.

CUPRINSUL:

Dr. P. Roșca: Măsurarea inteligenței. — *V. Stan:* Cultivarea stimei proprii în copil. — *A. Crișianu:* Științele naturale în școala populară. — *Lecții practice: Ioan Butta:* Tabela multiplicăției cu 4. — *Din viața școlară: A. Sica:* Școala activă. — *Informațiuni:* Frații noștri din Elveția. O scriere necunoscută a lui Comenius. O importantă ordinațiune a ministrului de culte. Cauzele miopiei câștigate în școală. Dar pentru seminarul «Andreian». Școale în aer liber în Statele-Unite. «Biblioteca populară a Asociațiunii».

Bibliografie.

Redacția și administrația: Sibiu, Piața Hermann Nr. 4 a.

ABONAMENT:

Pe an 8 Coroane în patrie, 10 Coroane în străinătate.
Pe jum. an . 4 " " " 5 " " "

Prețul unui exemplar 80 fileri.

— SIBIU, 1914. —

D. Nicolae Bembea, inv.
p. Selistye Sibiu

Colaboratorii „Vetrei Școlare“:

Profesorii: Ascaniu Crișian (Sibiiu), Nicolae Mihulin (Arad), Victor Păcală, Timotei Popovici, Eugen Todoran (Sibiiu). *Invățătorii:* Constantin Baicu (Orăștie), Ilarie Beian (Ocolișul-mare), Nic. Bembea (Sibiel), Ioan Bota (Cetea), Grațian Capătă (Molosig), George Cătană (Valeadieni), Ioan Ciupe (Goștila), Ioan Crișian (Socodor), Pompiliu Dan (Zernești), Ioan Dariu (Brașov), Izidor Dopp (Cristian), Moise Frățilă (Rășinari), Ioan Frâncu (Rogojel), Andrei Gâlea, (diacon, Porcești), Ioan German (presbiter, Brad), Alexandru Iosof (Apoldul-inferior), Dumitru Lăpădat (Săliște), George Lipovan (Oravița-montană), Ioan Moldovan (Sânmihaiu), Ioan Paicu (Calbor), Ioan Pavel (Sebeș), Candid Popa (Sibiiu), Pompiliu Popa (Boian), Radu Prișcu (Brașov) Ioan Roșu (Beiuș), Avram Sârbu (Câmpeni), Ioan Sporea (Feldioara), Iosif Stanca (Roșia), Traian Șuteu, (Morlaca), Iuliu Vuia (Caransebeș).

„Vatra Școlară“ apare la întâia fiecărei luni, cu excepțiunea
☪ ☪ ☪ ☪ lunilor de vară Iulie și August. ☪ ☪ ☪ ☪

Manuscrisele, abonamentul și toată corespondența «Vetrei Școlare» să se trimită pe adresa: Dr. Vasile Stan, prof. semin.
Piața Hermann Nr. 4a.

Abonenții, cari n'au primit revista la timp, sunt rugați să o reclame *cel mult în 30 de zile după apariție*, altfel nu mai luăm obligamentul de a le trimite încă odată numerii pierduți. Totodată ne rugăm să fie comunicată administrației din bună vreme *orice schimbare de adresă*, spre a se putea face expediția regulată.

Autorii, cari doresc a li-se anunța publicațiunile și a li-se face dări de seamă în „Vatra Școlară“, sunt rugați să trimită câte
☪ ☪ ☪ ☪ un exemplar pe adresa revistei. ☪ ☪ ☪ ☪

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

VATRA ȘCOLARĂ

Anul VII.

Sibiu, Februarie, 1914.

Nr. 2.

MĂSURAREA INTELIGENȚEI.

Copiii se desvoltă treptat, atât trupește cât și sufletește, până ce ating stadiul maturității. Părinții și învățătorii au ocazia de a vedea, cum paralel cu creșterea trupească se desvoltă tot mai mult în intensitate și în varietatea manifestărilor ei și inteligența copiilor, cum devin ei tot mai rezonabili și înțelegători. Putem afirma, că nimic nu răsplătește mai potrivit jertfa nespusei ostele ce le aduc părinții și învățătorii pentru educarea copiilor, decât plăcerea de a constata zilnic semnele progresului. Adevărații părinți și învățători se simțesc întineriți între copii și oarecumva se nasc și se propagă în mod spiritual în sufletele copiilor. Cu deosebire părinții, din cauza legăturii de sânge, simțesc un adevărat deliciu văzându-și desvoltarea eului lor întruchipat în copii. Tocmai din cauza acestei legături intime, întretăsurate în parte și cu fire egoistice, cei mai mulți părinți, precum au o părere cât mai bună despre propria lor persoană, așa le place a crede, că și copiii lor sunt grozav de inteligenți și isteți. Părerea părinților despre inteligența copiilor lor — cu rari excepțiuni — este prea optimistă și e firesc să fie așa, fiindcă în legătura dintre părinți și copii se află bună doză de subiectivism și preocupățiune. Părinții sunt aceia, cari se înșală mai des în speranțele legate de copiii lor.

Învățătorul în privința aceasta judecă cu mult mai obiectiv. Legătura lui cu școlarii este numai spirituală, subiectivitatea este, respective ar trebui să fie cu totul

eliminată. El având înaintea sa mai mulți elevi, influențați de mai multe feluri de povățuiri în educația lor familiară, poate face comparații între ei, poate să-i judece astfel după criterii mai obiective. Cu toate acestea se întâmplă, că și învățătorul greșește uneori în aprețierea inteligenții elevilor săi.

Din cauza aceasta în timpul din urmă învățații au căutat a afla modalități pentru măsurarea inteligenții.

În comparare cu omul matur, inteligența copilului de bună seamă că e diferită în mod cantitativ și poate și calitativ în anumite vârste. Pentru această afirmare nu sunt de lipsă dovezi, căci e evidentă. Pe cât e de evidentă însă tot atât este de nehotărâtă. Ceva mai concretă devine această afirmare, dacă am cercă să o referim la funcțiunile principale ale inteligenții omului matur. El este capabil de concentrare mai îndelungată într'o direcție oarecare, percepțiunile lui sunt relativ destul de precise, tendința spre apercepiare prin o mai profundă eruire a lucrurilor este destul de pronunțată, are invențiozitate sau puțința de a-și combina ideile în felurite chipuri și are putere de judecată; din toate punctele acestea de vedere vom constată deosebiri la inteligența copiilor.

Atențiunea copiilor este mai mult involuntară. Ei sunt captivați cu totul de impresiunile din afară, atențiunea lor oscilează neconținut între diferitele obiecte și fenomene. Pentru ei au încă farmecul noutății o mulțime de lucruri, cari pe noi nu ne interesează. Ei nu sunt capabili de concentrațiune îndelungată. Numai din când în când găsesc câte un joc în care se aprofundează așa de mult, încât nici nu observă ce se întâmplă în jurul lor. *Percepțiunile* lor sunt în cele mai multe cazuri foarte superficiale. Te miri ce amănunte neesențiale le atrag atențiunea și când au să descrie un obiect

percipiat, fantazia lor vioaie înlocuește cu prisosință însușirile neobservate cu altele neexistente în realitate.

Tendința spre *apercepiare* există și la copii, mai ales în timpul când încep a întreba de cauza și scopul lucrurilor și fenomenelor. Curiositatea lor e chiar proverbială, însă ei par a se mulțămî și cu răspunsuri de tot evazive, false sau chiar absurde. Aceasta o fac din cauza prepotenței fantaziei lor, cu care își formulează răspunsuri și cauze neînțelese de mintea noastră mai disciplinată de simțul realității. Poveștile despre cocoștarcul aducător de copii și altele de asemenea exactitate naturală, le satisfac pe deplin curiozitatea. Apercipiunile lor sunt încă numai după formă asemuitoare cu ale noastre și sunt tot atât de fantastice ca și percipiunile.

Invențiozitatea copiilor, cu puține excepțiuni, se bazează pe asocierea mecanică a ideilor. Lucrul acesta de altfel se repetează și în viața oamenilor maturi, căci dupăcum e cunoscut, multe invențiuni însemnate le datorim întâmplării oarbe și suntem încă foarte departe de idealul lui Francisc Bacon, de-a ne bază invențiunile exclusiv pe premeditare. Cu toate acestea puterea de combinație a copiilor e neasemănat mai redusă decât cea a omului matur. Deducțiunile geometrice reclamă deosebită încordare chiar și dela elevi mai vârstnici, cu toate că nu au să le iscodească ei, ci au numai să le înțeleagă.

În fine și *puterea de judecată*, adică înțelegerea raportului logic dintre subiect și predicat, sau dintre mai multe propoziții pe baza legilor identității și a contradicției, e cu mult inferioară celeia a omului matur. Copiii sunt foarte ușor accesibili influențării prin sugestione, au poate și prea mare încredere în oamenii maturi, așa încât ei admit ca adevărate și lucruri cari se exchid reciproc, să li se spună numai cu destulă hotărîre.

Cunoașterea acestor deosebiri de manifestare a inteligenței este fără îndoială de folos la săvârșirea instrucției în școala elementară. Ele ne fac să înțelegem multe din greșelile elevilor și ne conduc și la modalitățile înlăturării lor. Însă un pas și mai hotărîtor s'ar face spre tratarea mai corespunzătoare a elevilor, dacă le-am cunoaște mai precis mentalitatea și inteligența normală în anumite vârste. Întrebarea referitoare la aranjarea succesivă a materiei de învățămînt, pe care zădarnic a căutat să o rezolve teoria treptelor istorice culturale, ar putea primi un răspuns mai potrivit, dacă s'ar afla o cheie, după care să se poată constata inteligența normală a elevilor la diferiți ani.

În timpul mai nou s'au făcut felurite încercări de-a măsura inteligența copiilor. Încercările acestea sunt destul de riscate, de o parte din cauză, că la interpretarea vieții sufletești a altuia ne folosim de concluziuni prin analogie, cari după firea lor sunt puțin sigure, de altă parte orice măsuri de precauțiune s'ar lua, nu se pot elimina cu totul eventualele erori, provenite din împrejurări, cari deși n'au nimic de a face cu inteligența, pot să deie ansă la păreri greșite asupra ei.

Voiu comunica aici scara de inteligență pe care a stabilit-o Alfred Binet împreună cu prietenul său Dr. Simon. Ei au examinat copii în vîrstă dela 3 până la 16 ani, precum și elevi din institute pentru idioți, imbecili și debili, ba chiar și soldați. «După nenumărate examinări și îndreptări, — zice Binet, — părerea mea este, că metoda aplicată de mine nu este perfectă; dară după esența ei este ea metoda care trebuie aplicată. Și dacă după noi vor veni alții cari o vor îndrepta, ceace ne permitem a spera — ei o vor putea îndrepta numai aplicînd procedura noastră și considerînd rezultatele noastre» (Conf. Die neuen Gedanken über das Schulkind pag. 105).

Ei au purces așa, că au ales o mulțime de întrebări și le-au aranjat gradat după greutatea lor; apoi au examinat cu ele mulți copii de diferite etăți și au notat separat întrebările la cari au putut răspunde copiii de o etate, așa însă că copiii cu un an mai tineri în majoritatea lor nu au putut să răspundă la ele. Cu scara astfel obținută se poate constată, că o persoană are inteligența potrivită etății sale, că e rămas îndărăpt cu unul sau mai mulți ani, sau că e în avans față de coetanii săi.

La 3 luni: copilul are privire atentă, urmărește b. o. o luminare aprinsă pe care o purtăm prin odaie. La 9 luni: caută proveniența unui sunet, b. o. dacă la spatele copilului sunăm un clopoțel, el se întoarce în direcția aceea. Prinde sigur un obiect din apropiere.

La 1 an: copilul deosebește mâncările. Dacă îi oferim o bucată de lemn și una de șocoladă, el numai pe aceasta din urmă o duce la gură.

La 18 luni: rostește cu înțelegere primele cuvinte.

La 2 ani: umblă sigur, aduce un obiect la cerere (b. o.: adă lingura) și-și spune trebuințele firești (foame, sete etc.).

La 3 ani: copilul își arată nasul, ochii și gura. Reproduce doi numeri (2 și 8), înșiră toate persoanele și obiectele ce se văd pe un tablou, își spune numele de familie și reproduce 6 silabe.

La 4 ani: copilul spune cărui sex aparține, spune numele alor trei obiecte puse înaintea sa (b. o. cheie, cuțit și o piesă de bani), reproduce trei numeri, dintre 2 linii știe care e mai lungă, descrie un tablou, numără 3 piese de bani și cunoaște după nume 4 piese diferite de bani.

La 5 ani: copilul știe spune care dintre 2 obiecte este mai greu, desemnează după model un patruunghi, reproduce o frază constatătoare din 4 silabe, numără 4 piese simple de bani și reconstruește o jucărie constatătoare din două părți.¹

La 6 ani: copilul își arată mâna dreaptă și urechea stângă, reproduce o propoziție de 16 silabe, compară lucruri din punct de vedere estetic, dă definiții despre obiecte cunoscute, mânat la prăvălie nu uită nici unul din trei lucruri ce are a cumpăra, își spune etatea și deosebește dimineața de seară.

La 7 ani: dacă în figurile ce i le arătăm lipsesc unele părți, el constată aceasta, își numără degetele, decopiază o zicere scrisă, desemnează un romb după model și reproduce 5 cifre.

La 8 ani: din o piesă de cetire reține în memorie două lucruri, numără 5 piese de 5 centime și 3 de 10 centime și spune apoi suma lor, numește 4 culori, numără

¹ Dr. Schaffer Károly în articolul său: «Az iskolás gyermekek idegrendszeréről ép és kóros viszonyok közt» apărut în Nr. 1 al revistei pedagogice «Uj élet» din anul 1913 pag. 42 - 43 publică o scară a inteligenții până la anul al 5-lea, care în esență seamănă cu cea a lui Binet, este însă mai amplificată și în unele cazuri diferă. Voiu aminti aici numai punctele de deosebire.

Luminarea aprinsă o urmărește copilul deja la începutul lunei a doua, se îndreaptă în direcția provenienții sunetului deja în luna a treia, tot atunci se întinde după diferite obiecte. În luna a patra își ține drept capul și o recunoaște pe mamă-sa. În luna a 5-a face primele încercări de-a șede. În luna a 7-a deosebește mai multe persoane și se teme de străini. În luna a 8-a șede liber, râde cu hohot și înțelege cuvintele rostite către el. În luna a 9-a începe a imita și arată diferite lucruri. În lunile 10 - 12 face primele încercări de a sta și reproduce cuvinte auzite. Între 12 și 18 luni învață a umbla și întrebuințează unele cuvinte cu înțeles. În luna a 24-a formează propoziții scurte, învață a sărută. La 2 ani și jumătate întrebuințează cuvântul «eu» începe a întrebă și află plăcere în jocuri. La 3 ani cunoaște culorile principale. La 4 ani vorbește deja corect. La 5 ani este deja în posesia tuturor funcțiilor intelectuale cum sunt: senzația, percepția, judecata, concluziunea, memoria, are deja și afecte și voință. Prin urmare este în posesia tuturor manifestărilor sufletului omenesc, bineînțeles în formă încă nedesvoltată.

îndărăpt dela 20 până la 0, compară două lucruri din memorie și scrie după dictat.

La 9 ani: spune datul complet al zilei, cunoaște numele zilelor de peste săptămână, din o piesă citită reține în memorie 6 lucruri, dă rest din un franc și compară 5 obiecte după greutatea lor.

La 10 ani: numește lunile de peste an, cunoaște cele 9 feluri de piese a banilor francezi, formează 2 propoziții în cari obvin 2 cuvinte date, și răspunde la 7 întrebări, prin cari i se pune la probă inteligența.

La 12 ani: află greșeli în propozițiile ce le spunem. B. o. li se cetesc următoarele propoziții: «Un biciclist s'a izbit cu capul de un zid și a murit la moment, a fost transportat la spital și e temere că-și va pierde vieța.» Sau: «Eri s'a întâmplat o nenorocire de tren, însă nu a luat proporții mai mari, căci, numărul morților e numai patruzeci și opt.» Sau: «Eu am trei frați: Petru, Ioan și eu.» Sau: «Eri s'a aflat în pădure cadavrul unei fete sfășiat în optsprezece bucăți; se presupune sinucidere» etc. — Trei cuvinte date (b. o. Paris, noroc, râu), poate să le cuprindă într'o propoziție, să afle mai mult de 60 cuvinte în trei minute, să deie definiții despre lucruri abstracte și să împreune iară propoziții discompuse în mai multe părți.

La 15 ani: poate să reproducă 7 numeri, să afle trei rime la un cuvânt dat, să reproducă o propoziție de 26 silabe, să explice un tablou și să rezolve o problemă psihologică.¹

Aplicând această scară a inteligenței la elevii unei școale, Binet a constatat, că dintre 203 elevi inteligență normală au avut 103, rămași îndărăpt au fost 56 și mai avansați față de vârsta lor 44. Abaterea dela inteligența

¹ Scara aceasta se află în: «Die neuen Gedanken über das Schulkind» de A. Binet, pag. 105—106.

normală — înainte sau îndărăpt — la cei mai mulți e abia de un jumătate de an. Din 203 elevi numai 12 adică 6% au dovedit o întârziere de doi ani și numai 2 au avut o inteligență cu doi ani mai avansată.

Cu alte ocaziuni a aflat însă și elevi cari au întârziat în dezvoltarea lor intelectuală cu 3¹/₂, 4 sau chiar 5 ani.

Părerea lui Binet e, că întârzierea de doi ani prezintă dejă un caz grav de sub valoare intelectuală, așa că ceice ar dovedi o atare întârziere nu pot fi instruiți alătura de cei normali și trebuie supuși unui tratament special.

Scara aceasta este făcută pentru copiii din Paris, așa că nu se poate aplica fără nici o schimbare la elevii noștri. Dacă s'ar face și la noi cercetări în sensul celor a lui Binet și Simon, am putea să obținem un valoros mijloc de a măsura inteligența elevilor și clasificându-i apoi după aceste criterii mai sigure am putea să realizăm mai potrivit un însemnat principiu didactic: tratarea elevilor amăsurat individualității lor.

Dr. P. Roșca.

CULTIVAREA ȘTIMEI PROPRI ÎN COPIL.

Dela pedagogii Americani putem imprumutã fără nici o rezervă respectul față de demnitatea de om a copilului. Educația noastră școlară suferă încă și azi foarte mult de ceea ce numim Salzman «caporalism» în educație, cum e: tonul brusc de comandă și expresiunile injurioase cari par a fi considerate indispensabile pentru prestigiul autorității, pe când dimpotrivă autoritatea adevărată se inspiră de deviza: «Noblesse oblige». Preste tot nu e lucru cavaleresc a vorbi într'un ton vătămător cu cei mai slabi decât noi și cu ceice n'au puțința de a se apăra. Autoritatea fără generositate este o caricatură — critică fără delicatețe este grosolană. Cum

va putea face învățătorul altmintrelea *gentlemen-i* din școlarii săi, decât dându-se pe sine ca pildă vie de om binecrescut și purtându-se ca un adevărat om de cinste (*gentlemen*)? Noi vorbim așa mult de puterea exemplor în educație, însă când facem aceasta, ne gândim totdeauna numai la contactul dintre cei adulți, recomandându-l ca model — uităm însă, că asupra copiilor are efect foarte puternic, când cei mari se poartă cu ei respectuos și le vorbesc cuviincios, în loc să-și piardă aici sărita. Pedagogul danez Hegard zice: Copilul trebuie tratat cavalereste. Tocmai în timpul nostru, când întreagă viciața sufletească e stăpânită de tendințe sociale, este copilul foarte susceptibil pentru o tratare respectuoasă.

— Învățătorii, cari blamează fără cruțare pe elevii singuratici în fața clasei sau preste tot sunt necruțători față de simțul lor de onoare, își vor câștiga dușmani de moarte chiar printre cei mai de «soiu». Dincontră, un învățător, care știe zice «pardon» și cătră elevii săi, dacă se cere, care se scuză când a mers prea departe și care se poartă cu adevărat respect în contactul său cu elevii singuratici ori cu clasa, un atare învățător va fi totdeauna obiectul unei venerațiuni entuziaste. În școală nu trebuie să fie regulă numai respectul școlarului față de învățător, ci și *respectul învățătorului față de copil*, față de viitorul om de omenie ce se ascunde în acesta. «*Maxima debetur puero reverentia*». Și învățătorul trebuie — cel puțin în clasele superioare — să dea expresiune ținutei sale, explicându-o în chipul următor: «Eu cred, că în voi este o conștiință, care rămâne dreaptă chiar și când greșiți, de aceea vă voi trata totdeauna cu deplină stimă, chiar și când va trebui să vă pedepsesc. De aceea apelez la conștiința voastră cea bună și vă fac atenți, să fiți mai cum se cade, de cum s'ar putea presupune din momentele voastre de slăbiciune».

Dostojevski a preconizat cu toată dreptatea chiar și cu privire la tratarea celor degenerați principiul: «Un tratament uman poate face iarăși om cinstit chiar și pe un individ, în care s'a întunecat chipul lui Dumnezeu». Lindsay, judecătorul de copii din Colorado, are să mulțamească succesele sale enorme punerii în practică a acestui principiu pedagogic. Din cauza aceasta i s'a dat atributul «masor de suflete», Ce bine ar fi, dacă învățători cât mai mulți ar cultivă arta de a masă sufletele în loc de a-și întemeia sistemul disciplinar pe masajul corpului. În acest sens chiar și pentru vieața copiilor demoralizați este un moment decisiv, dacă întâlnesc în drumul lor pe cineva, care să le agrăiască conștiința și să-i trateze cu un respect, la care nu erau dedați. Titlul tratatului lui Schiller: *Der Verbrecher aus verlorener Ehre* (Criminalul din cauza cinstei pierdute) are un profund sens pedagogic. Tocmai în tinerețe simțul de onoare este fundamentul întregii curățenii morale și învățătorul, care se joacă cu acest simțământ al școlarii săi, contribue direct la degenerarea lor morală.

Durere, sunt mulți și între pedagogii creștini, cari nu înțeleg, că tocmai în urma concepției lor creștine sunt îndeosebi obligați, să-și trateze elevii cu stimă. Acestora le adresează pedagogul catolic Sacchini următoarele cuvinte frumoase: «Spre a păstră măsura dreaptă în toate și mai ales la dictarea pedepselor, să se gândească învățătorul, cu cât respect ar înfruntă fii unui rege și să-și reamintească, că elevii săi sunt prințșori, sunt fiii lui Dumnezeu, frații și moștenitorii lui Hristos.»

Nici nu trebuie să mai spunem, că metoda pedepselor corporale este incompatibilă cu această cultivare a respectului propriu. Unii partizani ai bățului prezintă lucrul, ca și când protestul contra pedepselor

corporale ar purcede din frica de durere a omului modern hipersensitiv. Nu; noi suntem împotriva bățului, pentru că durerea ce o cauzează este prea «superficială», pentru că brutalizează și desonorează și pentru că tâmpește simțul de rușine. Dacă i-a succes cuiva să reprime prin astfel de mijloace anumite vicii ori anumite greșeli, să știe, că prin fiecare lovitură a rănit de moarte simțul de onoare și aceasta se va răsbună mai târziu în mod foarte crâncen.

Dacă dentistul omoară nervul, dintele ce e drept nu se mai revoltă, dar după câțeva vreme se sdrumică de tot. Așa se întâmplă și cu oamenii, cari au fost îmblânziți cu bățul. Principalele institute de corecțiune, cari au obținut cele mai frumoase rezultate în Belgia, în Franța și în America, au renunțat din principiu la orice pedeapsă corporală, pentru că *consideră stima proprie ca fundamentul oricărei regenerări morale*. Chiar un mare pedagog din veacul al XV zice: «Să o spunem din capul locului, că tatăl să nu-și pedepsească copilul cu bățai și astfel să nu-i înjosască firea nobilă la o fire de rob!»

În veacul nostru de nervositate trebuie să ne facem seamă și cu împrejurarea, că «suferirea și cășunarea durerii fizice e în raport strâns cu manifestațiunile cele mai triste de perversitate sexuală.» Chiar de dragul «apărării celor slabi», din viața școlară trebuie să dispară cu totul pedepsele corporale. Renunțarea la baston nu îngreunează, ci *ușurează disciplina*, pentru că siguranța absolută a școlarilor, că nu vor fi desonorați prin bătaie, nobilitează toate raporturile dintre ei și învățător, și face cu puțință să se stabilească între dânșii relațiuni mai omenești, de încredere reciprocă, ceea ce pune capăt tuturor încordărilor de nervi obositoare. Unde metodele de «psihoterapie» recomandate nu sunt suficiente, mai sunt destule și alte mijloace de pedepsire. Dar și aici

trebuie să purcedem cu mare grijă, ca să dăm pedepsei o valoare spirituală, îndulcindu-o prin idea pocăinței și a îndreptării morale și luându-i caracterul brutal de ex-piațiune. Prin urmare felul pedepsei după putință îl vom alege astfel, ca să fie un exercițiu în domeniul acela, din care face parte greșala. Așa de ex. ca pedeapsă pentru neglijență vom da delicventului să învețe de rost poezii, pentru lipsa de stăpânire de sine îl vom pune să facă exerciții îngrijite și acurate de caligrafie ori de desen; pentru necurătenie îl vom pune să curățească în școală, etc. Câteodată vom permite școlărilor să-și aleagă înșiși pedeapsa, dându-și cuvântul de onoare, că o vor și împlini. Reprimarea greșelilor trebuie să fie o luptă comună a învățătorului și a elevilor împotriva slăbiciunilor caracterului. În cazuri foarte grave, înainte de-a proscribe pe cel vinovat, să încercăm a introduce în viața școlară instituțiunea americană a «*Probation officer*»-ului: vom alege un elev din clasele superioare la care delicventul se va prezenta odată în fiecare zi spre a-și da seamă despre lucrările și datorințele sale și care după ce a trecut timpul de probă raportează despre protejatul său. Aceasta oferă prilej, ca să intervină în cauză o nouă forță educativă, iar pentru elevii mai în vârstă va fi un stimulent prețios, ca să se îngrijească de starea sufletească a celor greșiți, se vor informa mai temeinic despre afacerea întregă și ca prietini și camarazi vor putea influența mai cu efect, ceea ce învățătorului îi este cu neputință. Eventual, în cazuri grave de lene ori de nedisciplină, învățătorul, după ce pe o zi a trimis acasă pe delicvent, se poate adresa către clasa întregă, zicând: «Acum vă încredințez vouă pe conșcolarul acesta, ca să-l îndreptați. Eu nu pot decât să-l pedepsesc ori să-l dau afară din școală, — voi, camarazii lui, puteți face să-și schimbe purtarea.

Incercați lucrul acesta, dar cu seriozitate și cu dragoste. Vreau să vă văd, ce pedagogi sunteți». La astfel de ocaziuni învățătorul poate să provoace și o conversație cu elevii despre cauzele degenerării și nemsimțirii aceluși copil și să ceară părerea clasei cu privire la mijloacele de îndreptare ce ar fi să se întrebuițeze față de el. Asta este totodată o ocazie binevenită, ca să vorbească de multe lucruri importante.

Aderenții religioși ai pedepselor corporale adeseori atrag atențiunea asupra expresiunilor din Biblie favorabile nuielii. Trebuie deci să întrebăm: Când a spus Isus un singur cuvânt în favorul nuielii? Ne putem noi închipui, că El ar fi voit să introducă pe copii în adevărurile sale prin astfel de metode? Și cine este învățătorul nostru, Isus Sirach ori Isus Hristos? Întreg spiritul Testamentului Nou protestează cel puțin tot atât de energic în contra sclăviei bastonului, pe cât de energic vorbește împotriva sclăviei legii. Iar cât privește în special pe cei cerbicoși și rătăciți, tocmai creștinismul ne obligă să chemăm la viață în acești oameni creștinii în ființa lor spirituală mai înaltă, nu să-i tratăm ca pe animalele încăpăținate. Prin prelucrarea exterioară a pielei nici unui om nu i-a fost mântuit sufletul, ci mai de grabă scos. Și dacă vreun elev este atât de viu în sufletul său, încât să considere durerea fizică ca un canon, aceasta dovedește, că respectivul ar fi putut fi îndreptat și prin mijloace de pocăință mai demne.

Aceia, cari se provoacă la practica biciului în an-citate să nu uite, că tocmai urmările creștinismului au făcut să dispară tot mai mult tratamentul desonorator al oamenilor și a întărit dreptul individului de a pre-tinde cinstirea demnității sale de om în toate instituțiunile și în toate referințele vieții. Ceeace în societatea mai aspră a veacurilor anterioare n'a fost considerat

ca degradator, astăzi din punct de vedere psihologic este altcum înțeles, altcum judecat și e desmințit.

E drept, că și prin pedepse corporale pot fi asigurate succese disciplinare. Dar aceste sunt numai succese momentane, câștigate cu prețul adevăratei împlânziri interne. Cu astfel de mijloace nu arareori este distrusă în copil și ultima fărâmătură a simțului de onoare.

În sfârșit acei pedagogi, cari în ce privește chestia aceasta tot mai vorbesc de «nebulia umanității» ar putea să-și însemneze, că disciplina fără «descărcare motorică» consumă cu mult mai multă energie de voință, decât neconținuta bătaie, și apoi, că în lupta împotriva biciului cel puțin tot atât de mult trebuie să avem în vedere binele învățătorului, ca și pe al elevilor. «Eu sunt de părere — zice A. Cowley — că cariera învățătoarească trebuie să fie una dintre cele mai mult cinstite cariere publice — dar tot atât de sigur este, că mănunchiul de nuiete al învățătorului și puterea sa tiranică peste atâtea corpuri tinere, nimicesc mai mult libertatea lui proprie decât pe a școlarilor.»

Nici un învățător n'ar mai bate cu varga, dacă în momentul acțiunii s'ar putea privi în oglindă. Expresiunea feții lui contrazice tot ce s'ar putea spune în favorul influențării corporale. Învățătorul care bate. își sdrobește însuși roadele activității sale educative, și cu cât va bate mai des, cu atât va întimpină mai mari greutăți pedagogice.

După Fr. W. Foerster.

V. Stan.

ȘTIINȚELE NATURALE ÎN ȘCOALA POPORALĂ.

I.

Științele naturale sunt de o importanță indiscutabilă pentru dobândirea culturii universale, pe care a cerut-o în toate timpurile pedagogia rațională. Toți clasicii pedagogiei pretind imperios primirea științelor naturale în planul de învățământ al școlii populare, cu toată scopul pe care-l urmăresc cu propunerea științelor naturale se deosebește la cei mai mulți după felul cum îl contemplează și exprimă. Pe noi ne interesează în deosebi două principii, după cari s'a fixat scopul învățământului din științele naturale. După unii prin învățământul din științele naturale trebuie urmărită o înțelegere reală a vieții unitare în mijlocul naturii, alții fixează drept principiu munca culturală a omenimii, privind astfel natura de arena și arsenalul unde are să se desfășoare munca culturală. Principiul cel dintâi caută în natură probleme mai mult teoretice, al doilea probleme de muncă.

Să lămurim puțin aceste principii. Învățământul care are de scop înțelegerea naturii împărtășește cunoștințe despre obiectele din natura care ne încunjoară, examinează însușirile și întocmirile ei, observă felul de traiu al ființelor organice, iar la corpurile anorganice schimbările de formă, scrutează nexul causal dintre părțile cari constituiesc o ființă, dintre întocmirile și felul ei de viațuire, descopere raportul dintre singuraticile ființe viețuitoare, dintre lumea organică și cea neorganică.

Pornind dela locul nașterii își lărgeste cu încetul tot mai mult barierele, iar la urmă, vorbind despre pământ ca un întreg, intră adânc în domeniul geografiei fizice.

În schimb învățământul practic al științelor naturale, care are așadar în vedere lucrul realizat de mână omenească, are ca scop să arate îndeletnicirile voinții omenești în mijlocul naturii, raportează totul la om și la eforturile lui de a se putea susține. Lărgeste noțiunea naturii, întrucât numără la aceasta și produsele diligenței omenești, dar totodată o reduce scoțând la iveală numai acele lucruri cari stau în serviciul omului. Învățământul practic al științelor naturale nu mai are a face direct, ci numai indirect cu natura. Principiul lui conducător nu e viața sau unitatea care stăpânește natura, ci valorizarea obiectelor din natură în folosul omenimii. E vorba nu atât de corpurile, ci

mai mult de fenomenele naturii, nu de felul de trai în sine ci de produsele pe cari le realizează. Invățământul practic tinde deasemenea a împărtăși cunoștințe, însă în prima linie cunoștințe practice folositoare.

O pedagogie rațională va împreună ambele aceste principii într'o armonică îmbrățișare. Și totuși azi, când trăim în epoca muncii raționale, își afirmă tot mai mult dreptul de stăpânire al doilea principiu. Școala poporală trebuie să pună pond mai mult pe vieța practică. Un complex de cunoștințe teoretice nu va putea niciodată ridică bunăstarea materială și în consecință cultura unui popor. Azi oricărui individ, fie și din popor, i se cere pricepere pentru fenomenele zilnice ale vieții economice, sociale și politice, ca astfel între oricari împrejurări să se afle la locul său și să-și poată împlini chemarea conștientos și în conglăsuire cu interesele comune.

Dintre ramurile științelor naturale mai ales *fizica*, *chemia*, *o parte din mineralogie și tehnologia*¹ conțin o bogăție de cunoștințe, cari încopciate și tractate metodic, ținându-se seamă de punctul de vedere călăuzitor al lucrărilor realizate de mâna omenească, vor putea contribui în mare parte, ca elevilor din școala poporală să li se dea o educație rațională și cu foloase practice pentru vieța care îi așteaptă. Noțiunea «lucrului» formează nu numai pentru combinarea acestor ramuri într'un întreg, ci totodată pentru selecționarea și tratarea materialului de învățământ un principiu normativ. Acest principiu va trebui să conțină o măsură sigură pentru a arăta, că din domeniile amintite ale științelor naturale ce trebuie introdus în planul de învățământ al școalelor poporale și ce trebuie întrelăsat.

În această legătură de idei s'ar părea pe un moment îndreptățit prejudițiul, că o astfel de tendință practică ar însemna a rupe cu partea ideală a creșterii. S'ar părea, că dând studiilor practice o importanță prea mare, prin faptul acesta s'ar crește indivizi egoiști, vecinic preocupați numai de speculații materialiste, lipsiți de ideale mai superioare. Să nu fie! Din contră, o educație a poporului făcută în înțelesul de mai sus, va trebui să caute, ca bunurile religioase, etice și estetice să pătrundă tot mai mult în mijlocul frământărilor zilnice. Prin faptul, că reali-

¹ Invățătura* despre mijloacele și procedurile de lipsă la transformarea produselor brute în articole pentru trebuințele vieții.

tatea vieții se reclamă drept conținutul instrucțiunii în școala populară, ramurile ideale nu se exclud ci se țin în acest conținut, fiind aduse în legătură cu fenomenele vieții practice.

Botanica, zoologia, petrografia și o bună parte din *mineralogie* în urma obiectului lor nu pot fi înșirate între acele domenii ale științelor naturale cari constituie obiectul învățământului strâns legat de viață. Scopul acestora e să conducă la a percepțiunea sensibilă, adecă cugetătoare și estetică a naturii. E întrebare acum, că în școala populară e întemeiată o astfel de tractare a obiectelor de învățământ despre natură, care așadar urmărește numai cunoașterea acestora și dobândirea unei plăceri spirituale. Sunt unii cari la această întrebare răspund negativ, deși cu puțină îndreptățire. Căci tocmai pentru contrabalansarea materialului de învățământ numit practic e de lipsă să se propună și unele discipline numai de dragul lor, ca copii să se obicinuiască a se dedica desinteresat unei cauze. Înțelegerea pentru natură nu se mărginește numai la un sentiment mai mult sau mai puțin nedeslușit al frumuseților estetice din natură, ci cuprinde totodată și o pătrundere în teleologia și armonia admirabilă din natură. La aceasta mai adăugăm, că omenirea de azi e caracterizată prin o pornire spre speculații teoretice, care se manifestă deja în copilul mic. Desvoltarea omenirii se influențează în mod deosebit și hotărâtor dela felul în care aceasta însetează după astfel de cunoștințe. Măsura cunoștințelor despre natură stă în raport drept cu starea de cultură a unui popor, poate într'un grad mai mare decât felul lui de a trăi, mânca sau bea. Învățământul are prin urmare datoria să se folosească de această aplicare firească spre îmbogățirea cunoștințelor și să o cultive.

În fine cultura generală cere de asemenea învățământul teoretic despre natură. E drept, că acesta singur nu e în stare să împărtășească o cultură formală, totuși îmbogățește cugetarea cu anumite forme de cugetare. Cu cât un învățământ caută să descopere cauze și efecte mai multe și să le aducă în legătură, cu atât mai mare va fi măsura în care contribuie la desvoltarea cugetării.

Din cele de până acum rezultă, că învățământul din științele naturale, trebuie împărțit în două părți, în unul mai mult practic și altul mai mult teoretic cari se deosebesc atât după

conținut, cât și după scopul care-l urmăresc, dar ambele formează niște pietrii fundamentale la edificiul învățământului popular. *Fizica, — chimia, o parte din mineralogie, tehnologia, înșirăm acum aici și economia, vor da acel complex de cunoștințe care urmărește scopuri cu totul practice, strâns legate de toate manifestările viitoare ale copiilor eșiți din școala populară. De altă parte câteva cunoștințe din științele naturale propriu zise, adică din botanică, zoologie, cealaltă parte din mineralogie (petrografia) vor contribui mai mult la partea ideală a creșterii, au prin urmare mai mult un caracter teoretic.* Pentru a face deosebire între aceste două părți ale învățământului din științele naturale, vom numi cea dintâi învățământul științelor naturale aplicate la lucrările din viață, iar cea din urmă învățământul despre natură.

Urmează acum să stabilim raportul dintre aceste două ramuri ale învățământului din științele naturale.

Cerând pedagogia modernă concentrarea învățământului din toate ramurile într'un întreg organic, e de sine înțeles, ca toate domeniile științelor naturale să se unească într'unul singur și astfel să se delătore păreții chinezești cari fără de nici o îndreptățire au despărțit deolaltă mult timp cele cinci sau șase ramuri ale științelor naturale. Dar nici concentrarea învățământului nu poate fi dusă în extrem. Purcezând dela felul, cum am grupat învățământul din studiile naturale, rezultă dela sine, că o tractare a învățământului despre științele aplicate în cadrele celui despre natură ar însemna pentru cel dintâi o pierdere simțitoare. Căci vrând să relevăm un cerc închis de idei, toate cunoștințele cari sunt purtate de o idee, în cazul de față de idea muncii culturale, trebuie aduse într'o legătură psihologică lipsită de lacune.

Aceasta legătură nu se poate realiza, când purcedem arbitrar și când un domeniu atât de important pentru educație e silit de dragul unui punct de vedere extern, să-și piardă caracterul specific. De aici rezultă, că cunoștințele despre lucrările omenești nu pot fi tractate în cadrul instrucțiunei despre natură. Tot așa de greșit ar fi să bagatelizăm cunoștințele despre natură strâmtorându-le între parantezele deschise din când în când la lecțiile din învățământul științelor naturale aplicate.

Deci să nu ducem în extrem concentrarea de altfel extraordinar de importantă a învățământului. Aceasta însă nu înseamnă, ca cele două ramuri ale instrucțiunii din științele naturale să steie lângă olaltă ca doi frați îndușmăniți.

Doar e știut, că în ultima analiză materialul de care are lipsă omul la lucrările sale, provine din sinul naturii, iar de altă parte sunt astfel de fenomene naturale cari nu pot fi înțelese fără de cunoștințe din fizică și chimie. Așadar în decursul instrucțiunii dintr'un ram se vor da nenumărate prilejuri a trece granițele celui alt și a statorî legătura dintre amândouă ramurile. La început cunoștințele câștigate prin studiul naturii vor veni în ajutor instrucțiunii din științele aplicate, iar cătră sfârșit aceasta va face contraservicii învățământului despre natură. Purcezând dela lucrurile cele mai apropiate de mintea copiilor, ambele ramuri își vor lărgi paralel și treptat cercul de cunoștințe, cel practic va îmbrățișa rând pe rând toate îndeletnicirile omenești, a căror rost copiii eșiți în viață datori sunt să le cunoască, iar cel despre natură pornind din satul natal va observa în linii generale natura în toate colțurile lumii. Iar la sfârșit vorbindu-se despre pământ ca un întreg și despre om ca despre sclavul, dar totodată stăpânul acestuia, ambele ramuri se contopesc într'unul singur, împreunându-se și cu geografia.

În felul acesta cele două ramuri ale științelor naturale și pe lângă o tractare separată vor forma totuși un întreg unitar, mai ales dacă tractarea lor metodică nu e lipsită de caracterul ideal, dacă la instrucțiunea științelor naturale aplicate la viața practică se va scoate la iveală tendința morală a fiecărui lucru, iar la instrucțiunea despre natură se va trezi în continu interesul religios.

În cele următoare vom arăta mai pe larg, în ce constă și cum trebuie îndeplinită instrucțiunea din științele naturale aplicate la viața practică, luând de model școalele germane, și că între împrejurările actuale s'ar putea adapta și pe seama școlilor noastre populare un astfel de plan la instrucțiunea practică din științele naturale și în ce măsură?

A. Crișianu.

Lecții practice.

Tabela multiplicației cu 4.¹

— Lecție practică cu clasa a II-a. —

Durata $\frac{1}{2}$ oră.

Cl. I, III, IV, V, VI: ocupațiuni silente din comput.

Cl. II iese afară. Familiarizarea cu elevii.

Scopul. Însușirea în mod intuitiv a tabelii multiplicației cu 4 în cadrul nrilor 1—40.

Obiectele de intuiție: Picioarele celor 10 scăunele de lemn lucrate de elevi în miniatură spre acest scop;² fileri, globurile, școlari, creioane, condeie, gume, etc.

I. Pregătirea: Copiii azi venind la Zărnești, am văzut în piață unde se face târgul o prăvălie foarte frumoasă. A cui este prăvălia aceea? A dlui Comșa. Fost-ați voi v'odată la dl Comșa? Care a fost? Pentruce? Ce face dl Comșa în prăvălie? Ce vinde? Ce fac oamenii, cari merg la prăvălie? Ce primește dl Comșa pe lucrurile, ce le vinde? Ce este acesta, aceasta și aceasta? (filer, pițulă, coroană). Ce primește dl Comșa dar pe lucrurile vândute?

Azi am intrat și eu în prăvălia dlui Comșa și am văzut un om cumpărând de 18 fileri sare și de 14 fileri zahar, cât a trebuit să plătească cu totul? El i-a dat dlui Comșa 2 pițule de câte 20 fil. Câți fileri i-a dat cu totul? Cât i-a mai dat înapoi dl Comșa? Până la cât ați învățat voi să socotiți?

Spuneți-mi încă odată, ce face dl Comșa în prăvălie? (Vinde). Dar oamenii cari intră în prăvălie? (Cumpără).

II. Țânta: Azi vom face și noi cu numerii, cari i-ați învățat, vânzări și cumpărări întocmai ca la dl Comșa. (Repețire.)

¹ Această lecțiune s'a ținut cu elevii școlii din Zărnești cu ocaziunea conferinței inv. tractuale din 11 Decembrie 1913.

² Dacă elevii știu lucra cu plastilină, cele 10 scăunele vor fi lucrate atunci, eventual va fi obiect de intuiție cel din urmă animal de casă, care s'a tractat la limba română, spre a se face concentrațiunea de lipsă, și lucrând copiii vor socoti pe rând 10 scăunele sau 10 animale de câteori 4 picioare au și câte de toate, formându-se astfel tabela multiplicației cu 4.

III. Predarea: Ce cumpărați voi dela dl Comșa? Creioane, caiete, condeie etc. Ei copii! Iată aici v'am adus și eu mai multe lucruri să le vindem ca dl Comșa. Aici avem condeie. Bucata costă 4 fil. Care vrea să fie boltașul? Așa, tu vei vinde întocmai ca dl Comșa fiecare condei cu 4 fileri. Cu cât vinzi condeiu? Copii! ce sunt aceștia? Ei! iată v'am adus și fileri, ca să aveți cu ce cumpără. Câți fileri sunt aici? (Mulți) Care vrea să cumpere? Cumpără tu 1 condeiu! Câți fileri trebuie să-i dai? De câteori îi dai 4 fileri? Câți fileri trebuie să capeți? De câteori 4 fileri? Cât face odată 4 fileri? Ce este acesta? (Scaun). Câte picioare are scaunul? De câteori 4 picioare are scaunul? Cât face odată 4 picioare? Ia tu S. 4 globurile? Cât face odată 4 globurile? Câți școlari sunt într'o bancă? De câteori 4 școlari sunt într'o bancă? Cât face odată 4 școlari? Cât e odată 4 mere? Cât este odată 4? Care știe să scrie pe tablă aceasta? (Să scrie pe tablă: $1 \times 4 = 4$) Cetește tu ce a scris! $1 \times 4 = 4$.

Acum care vrea să fie boltașul? Așa, tu să vinzi 2 condeie. Care vrea să cumpere? Tu să cumperi! Câți fileri îi dai pe un condeiu? Pe 2 condeie de câteori îi dai tot câte 4 fileri? De câteori 4 fileri îți dă? Cât e de 2×4 fileri? Câte scaune sunt aici? Două scaune de câteori 4 picioare au. Cât face de 2×4 picioare? Ia tu de 2×4 globurile? Câte globurile sunt? De 2×4 școlari câți școlari sunt? Cât e de 2×4 nuci? Cât este de 2×4 ? Scrie tu aceasta pe tablă! $2 \times 4 = 8$.

Aici avem de vânzare creioane. Bucata 4 fileri. Tu ești boltașul. Tu cumperi 3 bucăți. De câteori 4 fileri îi dai? De câteori 4 fileri capeți? Bagă de seamă să nu te înșele, ceilalți controlați. Cât fac de 3×4 fileri? Ia de 3×4 globurile! Câte sunt? Trei scaune de câteori 4 picioare au? De 3×4 picioare, câte picioare sunt? De 3×4 școlari câți școlari sunt? De 3×4 ouă, câte ouă sunt? Cât este de 3×4 ? Scrie tu aceasta pe tablă! $3 \times 4 = 12$.

Câte scaune avem aici? 4 scaune de câteori 4 picioare au? Cât fac de 4×4 picioare? Ia de 4 ori câte 4 globurile! Câte sunt de toate? Câți școlari sunt de 4×4 școlari?

Aici avem de vânzare gume. Bucata 4 fileri. Tu vinzi. Tu cumperi 4 bucăți. De câteori 4 fileri îi dai? De câteori 4 fileri capeți? Cât e de 4×4 fileri? Cât e de 4×4 boi, de 4×4 oi?

Cât e dar de 4×4 ? Scrie tu aceasta pe tablă! $4 \times 4 = 16$ (Rep. $1 \times 4 = 4$, $2 \times 4 = 8$, $3 \times 4 = 12$, $4 \times 4 = 16$).

În modul acesta purcedem pânăce compunem întreagă tabela. (De notat, că copiii se întrec care mai de care să fie boltași sau cumpărători).

Recapitulare: 1×4 globurile? 2×4 școlari? 3×4 fileri? 4×4 creioane? 5×4 condeie? etc.

Generalizare: $1 \times 4 = 4$, $2 \times 4 = 8$, $3 \times 4 = 12$, $4 \times 4 = 16$, $5 \times 4 = 20$, $6 \times 4 = 24$, $7 \times 4 = 28$, $8 \times 4 = 32$, $9 \times 4 = 36$, $10 \times 4 = 40$.

IV. Aplicare: 3×4 ? 8×4 ? 5×4 ? etc.

Probleme: Un copil capătă dela mamă-sa în fiecare zi 4 mere. Câte mere va căpătă într'o săptămână? etc. etc.

Copii! câte picioare are un scaun? Cât face odată 4 picioare? câte scaune trebuie să desemnez eu în rândul prim ca să fie odată 4 picioare? Câte trebuie să desemnez în rândul al doilea ca să fie de 2×4 picioare. (Învățătorul desemnează în rândul întâi un scaun cu 4 picioare, și în rândul al doilea 2 scaune cu câte 4 picioare ș. a. m. d., iar alături de ele scrie tabela corăspunzătoare).

$1 \times 4 = 4$	(un scaun)
$2 \times 4 = 8$	(2 scaune)
$3 \times 4 = 12$	(3 scaune)
$4 \times 4 = 16$	(4 scaune) etc.

Copii! scrieți-vă acum fiecare această tabelă și desemnați la fiecare rând atâtea scaunele câte trebuie.

Acum uitați-vă bine la aceste scaunele, iar acasă cercați și faceți și voi din lemn câte un scaunel ca acesta.

Observare: Metoda așanumită «activă» prin faptul, că copiii socotesc lucrând, dezvoltă în ei vioiciune și entuziasm, interes și dragoste pentru acest studiu, văzându-i necesitatea în viață dezvoltă independența, îndemnare, iar prin controlul propriu exactitate, dragoste de muncă, așa că se deșteaptă în ei înclinare spre îmbrățișarea unei meserii, în sfârșit prin această metodă creștem oameni activi, energici, caractere ferme și nu spectatori cu capetele grele.

Ioan Butta.

Din viața școlară.

Școala activă.

Definițiunea.

Să ne întrebăm acum, ce se înțelege sub lucru de atelier și sub lucru manual.

Sub lucru de atelier, instrucție de atelier aici se înțelege un principiu metodic. Însă nu un principiu curat spiritual, cum s'a zis, când a fost vorba de activitatea interioară, ci este un principiu de natură psiho-fizică, spirituală și corporală. Așa a fost determinată noțiunea aceasta în raportul despre al XIX. Congres al reuniunii germane pentru lucrul manual, ținut în Dessau. Aceasta ne reamintește analiza noțiunii lucrului, făcută în numărul anterior al revistei, unde această deosebire a fost totodată dedusă în mod logic și lămurită în mod teoretic. Aici, fiind vorba mai mult de urmările practice ale acelei deosebiri, înainte de toate trebuie să atragem luarea aminte asupra împrejurării, că lucrul de atelier, unde se dă ocaziune, are să sprijinească instrucția școlară, deși în înțeles verbal aparține la desemn și la artele plastice. Așa dar lucrul de atelier nu este o grupare independentă în instrucțiune, ci e o măsură psihologică care este în mod firesc pusă în serviciul obiectelor de învățământ și în instrucție are scopul special să ușureze împărtășirea cunoștințelor nouă. Prin urmare este strâns legat de obiectele de învățământ atât în ce privește materia, cât și metoda, dela aceste ia îndrumări cu privire la alegerea cantitativă și calitativă a materiei.

Cu totul altcum stă chestia cu lucrul manual. Lucrul manual este obiect de învățământ de sine stătător, care se instruează după un plan hotărît, cu scopul ca să desvolte în mod sistematic în copil anumite înclinări și forțe, pe cari nu le poate desvoltă alt obiect de învățământ. În sistemul și metoda lui este hotărîtor punctul de vedere dominant în învățământul tehnic de specialitate, iar atunci, când ține seamă și de celelalte obiecte de învățământ, fie cât de puțin, își iese din rol și se apropie de instrucția de atelier.

Deosebirea esențială între instrucția de atelier și lucrul manual se începe în momentul, când putem constată, oare

obiectele răsărite în urma ocupațiunei mâinii sprijinesc ele direct învățământul ori nu. Dacă îl sprijinesc, cumpăna se pleacă spre instrucția de atelier, dacă nu-l sprijinesc, se pleacă spre lucrul manual.

Productele lucrului manual sunt obiecte, cari sunt utilizate în economia casnică; produsele lucrului de atelier sunt obiecte cari servesc spre a face instrucția cât mai intuitivă. Pecând lucrul manual are în vedere în special forma, înainte de toate formează gustul și măsura ochiului și pretinde pentru exercitarea mâinii unelte anumite, pe cari în casă școlarii nu le pot avea la îndemână, pe atunci instrucția de atelier se îndestulește cu utilizarea foarfecilor, cuțitului și cleștelor, trebuie să aibă în vedere mai mult cuprinsul, decât forma și să pregătească pe- trile trebuincioase la edificiul intelectual al copilului.

Pecând lucrul manual tinde spre precizie, spre perfecțiune exterioară, formală și pretinde tehnică și unelte complicate și diferite, pe atunci lucrul de atelier pretinde concepție «tipică» și se mulțumește cu tehnică și unelte simple. Pecând lucrul manual reclamă lucrătoare (ateliere) anume întocmite, pe atunci instrucția de atelier se poate face în salele de învățământ.

Lucrul manual pregătește pe copil exclusiv pentru chemarea sa viitoare. Instrucția de atelier servește numai interese școlare.

Astfel ambele direcții ale ocupării mâinii se depărtează tot mai mult una de alta. Este tot mai limpede, în ce chip și în ce măsură se poate utiliza fiecare la cultivarea tinerimei. Dar — în contrast cu năzuințele unor anumite cercuri manualiste — tot mai limpede se arată și necesitatea de a se și separa de tot. Nimeni n'a recunoscut această necesitate și n'a exprimat-o mai categoric decât Seinig,¹ pe care-l aflăm în fruntea pedagogilor luptători pentru școală activă.

Se înțelege, măsura în care pot să fie întrebuințate ocupațiunile manuale spre scopuri școlare, atârnă dela valoarea educativă a aceloră. De aci urmează, că toate lucrările manuale curat mecanice trebuie cu totul delăturate din instrucție, pentru că le lipsește momentul specific pedagogic. Instrucția «activă»

¹ Seinig: Redente Hand.

în tot cazul trebuie să fie o îndeletnicire spirituală și corporală și în toată privința să promoveze cultura spirituală și morală a copilului.

Elementele firești ale școlii active trebuie căutate în jocurile copilărești din timpul dinaintea de etatea de școală. Copiii clădesc cu găteje, bețișoare, petri, lespejoare, etc., modelează cu tină, sapă, împletesc; cu un cuvânt: în formele elementare, libere ale celor mai variate obiecte și lucrări copiii se cultivă înșiși prin lucru. Wündt a numit jocul un copil al lucrului. Tot cu același drept am putea numi și lucrul un copil al jocului, pentru că jocurile sunt cea dintâi activitate a copilului și pentru că acesta preste tot își ia jocul în serios.

În joc își află expresie intensivă toată energia de viață a copilului și niciodată nu este el mai silitor decât atunci, când se joacă. De aceea toate năzuințele adevărat pedagogice, de a crește pe om pentru lucru, trebuie să înceapă dela joc și de acolo să fie cultivate. Instrucția activă trebuie încopciată de jocul copiilor și în cursul procesului de educație ridicată la rangul de cultură intelectuală, estetică, și morală.

Cari sunt acum în special felurile de lucrări, cu ajutorul cărora crede școala activă să-și realizeze scopurile sale pedagogice.

Dintre lucrările manuale, cari peste tot pot fi executate de copiii obligați să cerceteze școala, amintim aici următoarele: desemnul, modelajul, lucruri de hârtie și mucava, săpatul în lemn (sculptatul), lucrări mai ușoare de strungărie și lucrări mai grele de tejgheă, prelucrarea metalelor și a sticlei, etc.

Ramii speciali ai instrucției de atelier sunt: figuri de lut și înfățișarea de modele prin bețișoare, în hârtie și carton. Prin astfel de lucrări manuale trebuie să se ridice spiritul de observație al copiilor și prin aceasta li se limpezesc reprezentările despre semnele caracteristice mai ponderoase ale lucrurilor, despre forma și mărimea lor. Aici este vorba de reproduceri cu două și trei dimensiuni. Reproducerile cu două dimensiuni au în vedere numai înălțimea și lățimea obiectelor; adâncimea nu vine considerată. Aceasta se face înainte de toate la înfățișarea suprafețelor plane, la tăieturi, de cari se leagă și zăgrăvirea. La înfățișarea circumferințelor sunt a se forma numai liniile mărginașe; aici aparține așezarea de bețișoare, de fire, și desemnul. La repro-

ducerile cu trei dimensiuni dimpotrivă sunt a se compută figurile de lut, figurile de hârtie și împăturatul.

Ca rami deosebiți ai acestei instrucții sunt a se considera lucrul de teigheă, lucrări simple de lemn pentru atelierele școlărești dela țară, încrustarea, (sculptarea), lucrări cu metale, tehnica sticlei, etc.

Temelia pedagogică-istorică a instrucției active.

Idea de a introduce în școale lucrul manual și de atelier nu este nouă. Lucrul acesta l-a recomandat deja Rebelais, Montaigne, Comenius, Locke, Rousseau și filantropiștii; iar Pestalozzi, Herbart-Ziller și Fröbel i-au pus baza pedagogică teoretică.

Pestalozzi, dela care emanează de fapt idea școlii active, scrie: «Omul trebuie să-și câștige învățătura cea mai de frunte la lucru și să nu îngăduie, ca învățătura goală a capului să premeargă lucrului mânilor sale». Altădată zice, că este poate cel mai grozav dar ce l-a făcut timpului nostru un geniu dușmănos, dându-i: cunoștințe fără a-i da și dexterități tehnice; idei fără puțința silinții și biruinții cari ajută armonia vieții. Școlarii lui Pestalozzi în Neuhoftrebuiau să coasă, să toarcă bumbac, să lucre în grădină și la câmp și pe lângă aceasta să învețe a ceti, a socoti și a cânta. Astfel pentru el lucrul tehnic a fost totodată și mijloc și scop de cultivare.

Această idee pestalozziană a fost prinsă de Fichte și dezvoltată în sens național. Herbart prin cercetările sale teoretice a pus bază psihologică principiului lucrului și a accentuat cu toată hotărîrea valoarea educativă a activității mânilor. Răsfoind scrierile sale, întâlnim maxime, din cari reiese, de ce mare preț socotea el lucrul manual din punct de vedere pedagogic. Așa sunt: «Mâna își are locul său de cinste alături de limbă în lupta de a înălța pe om deasupra dobitoacelor». De aceea fiecare om «trebuie să învețe să-și folosească mâinile». «Fiecare copil și tânăr trebuie să învețe să umble cu uneltele măsarului întocmai ca și cu linialul și cu circinul». «Dexteritățile mecanice adeseori sunt mai folositoare decât exercițiile gimnastice. Aceste folosesc corpului, iar acele spiritului».

Herbart pune în serviciul «gubernării» și lucrul manual, ca mijloc de a înfrâna sburdălnicia și sălbăticia naturală a tinerilor. «Cu mare dreptate... au socotit educatorii să dea copilului o seamă de ocupațiuni plăcute și inofensive, ca prin ele să le abată neliniștea, care cu greu poate fi înăbușită». Ca exemple recomandă colectarea de plante, scoici, lucrul de grădină, de măsurit și cartonajul.

În instrucție pretinde Herbart ocupațiuni manuale încă pe treapta cea mai elementară, când copilul trebuie să-și câștige intuițiuni vii și complete. Dar și în cursul ulterior al instrucțiunii încă sunt indispensabile, cu deosebire în geometrie și științele naturale. În geometrie pretinde «sensibilizarea» ideilor despre spațiu prin figuri de lemn și carton, prin desemnuri, prin sârme flexibile, etc. Pentru științele naturale cere și însușirea de cunoștințe și dexterități tehnologice. Și mai mare importanță atribuie Herbart lucrului fizic pentru serviciile ce le aduce «disciplinei» și prin urmare formării caracterului. Pentru că lucrul fizic, precum orice lucru adevărat, este «faptă». Fapta după Herbart din poftă dă naștere voinței și acesta iarăș prin perfecționare consecventă duce la caracter. Astfel Herbart în activitatea fizică vede peste tot «o excelentă pregătire pentru faptele precugetate» și prin aceasta «un mijloc de căpetenie pentru cultivarea caracterului». Aceste vederi fundamentale au fost cultivate mai departe de școala Herbartiană.

La locul prim este Ziller, care în timpul din urmă a arătat deosebit interes pedagogic îndeletnicirilor tehnice ale copiilor. Ele trebuie să servească la perfecționarea mâinii, pe care se întemeiază inteligența întocmai ca pe bogăția și multilateralitatea impresiilor, ce le dobândim cu ajutorul sensurilor». De aceea stau în acelaș raport cu cultura întreagă, întocmai ca și locul nașterii. Precum acesta mijlocește pentru spirit materia și forma experienței, tot asemenea și ocupațiunile tehnice, purcezând dela împletitul, împăturatul și tăiatul din grădinile de copii, au să cultive dexteritatea mișcării mâinii, prin ceace spiritul are putința de a se manifesta în lumea din afară într'un mod mai sigur și mai corăspunzător». Plecând dela acest principiu, Ziller pune pe elevii săi să adune colecții de produse naturale, să facă aparate, să sculpteze icoane în relief, să cultive flori și așa mai departe, și toate aceste îndeletniciri el le socotește și le

folosește cu pregătire pentru desen și pentru matematică. Așadar Ziller nu a întregit și clădit numai în mod teoretic convingerile marelui său măiestru cu privire la aplicabilitatea ocupațiilor manuale în educație, ci le-a pus și în practică. Tot așa a făcut și Stoy. Mai energic au încercat însă să realizeze îndemnul Herbartienilor Barth și Beyer. După Barth instrucția activă în sensul activității productive și al învățământului creator este o parte constitutivă indispensabilă a educației, pentru că nu pregătește numai pentru vocațiunea practică, ci prin cultivarea și întrebuințarea mâinii mijlocește cele mai intensive intuiții și astfel lăfărează ajutor foarte prețios la fundarea unei dezvoltări spirituale sănătoase. Iar cartea lui Beyer: «Științele naturale în școala educativă» în privința aceasta până astăzi e neîntrecută.

Pe lângă școala Herbartiană s'a dezvoltat — tot în spiritul lui Pestalozzi — și o altă direcție în domeniul instrucției active: direcția Fröbeliană. Fröbel își întemeiază sistemul său educativ pe instinctul copilului de a lucra și așa așează lucrul în centrul educației, când pretinde, ca întreagă instrucția să fie legată de aceasta. «Omul e născut să lucreze, nu să speculeze» zice el și adaugă, că ceea ce are să facă și să învețe elevul, trebuie să purceadă din voința și din pofta lui de lucru. Astfel prin străduințele lui Fröbel «idea lucrului» a primit o esențială lărgire practică și teoretică.

Cu toate pregătirile temeinice și excelente ce le-am văzut, «idea lucrului» atunci n'a putut să pătrundă și în anii din urmă se depărtase tot mai mult din sfera de gândire a pedagogilor. Abia în zilele noastre își ridică iarăș capul cu putere.

E de mirare, că lupta pentru punerea în practică a «ideii lucrului» numai acum a izbucnit cu atâta putere, deși temelia ei este a se căuta departe, în istoria pedagogiei și în general a fost recunoscută de pedagogii mari ai tuturor timpurilor. Cauzele, cari întârzie mai ales introducerea și realizarea acestei idei în instrucțiune, sunt următoarele:

1. Pentru executarea pedagogică a lucrului de mână se recer unelte, material și sale anume întocmite. Aceste costă bani.

Pentru executarea pedagogică a lucrului de mână se recer învățători cu pregătire tehnică. Și tocmai de aceștia n'am avut și n'avem încă destui nici azi

3. Pentru executarea pedagogică a lucrului manual trebuie aflată o metodă, care să facă cu putință instruirea în massă a lucrului de mână și de atelier. Pentru așa ceva trebuie timp.

În punctul acesta sunt de acord toți pedagogii inteligenți, că instrucția activă, dacă e să fie socotită «instrucție», înainte de toate — ca oricare instrucție, trebuie să se facă în massă.

Greutățile de mai sus au contribuit mai ales în Germania, că instrucția lucrului manual s'a dezvoltat afară de școală, în ateliere speciale pentru școlari, în institutele de corecțiune, de surdo-muți, de orbi și în orfelinate.

În cele mai multe din aceste institute lucrul de mână a fost executat curat mecanic, cu gândul la câștig, și numai într'o infimă măsură la valoarea lui educativă. Din cele 500 de institute ale Prusiei numai în 30 și din cele 140 ale Bavariei numai în 5 se face instrucție de lucru de mână în sens educativ, dar în Saxonia majoritatea institutelor au introdus această instrucție.

Tot așa în școlile populare și superioare, precum și în seminarii se arată pretutindenea dispoziție serioasă de a utiliza lucrul de mână spre scopuri pedagogice.

Și cu drept cuvânt, pentru că nu sunt numai motive pedagogice-istorice, cari vorbesc pentru introducerea lui în școli, ci sunt și alte considerații de ordin cultural, istoric și psihologic totată de ponderoase.

Temelia cultural-istorică a instrucției active.

Istoria evoluției omenimei ne arată, că omul preistoric eră pe o treaptă culturală grozav de primitivă. Cu toate aceste număroase descoperiri, cu deosebire din epoca de piatră, îi dovedesc dexteritățile tehnice relativ foarte dezvoltate, mai ales în pregătirea armelor și a uneltelor. Multe din săcurile, ciocanele, cuțitele, ferestrele etc. găsite arată chiar urme de artă.

Pabst în cartea sa despre «educația practică» judecă asupra împrejurării acestuia în chipul următor: «Cine urmărește dezvoltarea succesivă numai a unui singur obiect din aceste dela forma sa primitivă dur cioplită până la forma artistică poleită cu multă osteneală, trebuie să mărturisească, că un astfel de progres a fost cu putință numai prin o activitate profesională

indeplinită cu multă îngrijire. Aceasta însă presupune o educație, respective o instruire cu plan a tinerimii în astfel de lucruri, ceea ce a avut iarăși influență foarte mare asupra evoluției generațiilor în dezvoltare. În vreme ce omul își făcea unelte și lucra cu ele, își făurea totodată și pârghia cea mai puternică pentru dezvoltarea și progresul genului său. Intrebuițarea uneltelor a reagat direct asupra corpului și spiritului omului, așa că putem zice fără a exagera, că omul prin ele a învățat să lucreze și tot prin ele a fost educat pentru lucru.»

Și chiar de nu vom merge așa departe ca Edmund Reitinger, care zice, că întreagă istoria omenimei examinată mai precis se reduce la istoria inventării de unelte mai perfecte, totuși nu putem nega, că la oricare om singuratic schimbul de acțiuni reciproce dintre corp și spirit, ce se naște cu ocaziunea pregătirii și întrebuințării uneltelor, este extraordinar de variat.

Dacă omul preistoric în lupta pentru existență a ridicat peatra împotriva animalului mai tare, aceasta a putut fi o faptă instinctivă, o întâmplare. Din aceasta însă desigur s'a convins, că în viitor poate să sprijinească puterea brațului și a mâinii prin pietri potrivite. Și așa din fiecare faptă a rezultat cugetarea, și din fiecare gândire fapte. Din potențarea reciprocă a factorilor participanți au ieșit unelte tot mai perfecționate și întrebuințarea lor a fost tot mai mult spiritualizată. Se înțelege, că numai inteligența specialistului format prin școală a putut ține pas cu dezvoltarea rapidă, amănunțită a tehnicii moderne. Industriașul, micii meșteșugari și înainte de toate «mecanicii» lucrători de fabrică stau muși în fața ei. Dar aceasta e o situație primejdioasă pentru progresul sănătos al organismului poporului.

Nouă ne trebuie oameni, cari nici în epoca mașinilor formidabile nu renunță la idea răspunderii personale în lucrul lor, ci o prind cu energie. Prin urmare dacă «școala activă» poate de fapt contribui cu o părțică oarecare, ca din lucrătorul «mechanic» să formeze om «cugetător și creator», este destul motiv, ca să lucrăm pentru realizarea ei.

Dar noi și avem trebuință de oameni mai isteți decât în vremurile de demult. Celce conduce mașina de îmblătit trebuie să aibe mai multă experiență și dexteritate tehnică decât celce bate cu îmblăcii. Aceasta se poate zice și despre mănătorul

mașinilor de cosit, de secerat, de sămănat etc. de aceea proprietarul de pământ este constrâns să pună preț tot mai mare pe istețimea tehnică a muncitorilor săi.

Și în industrie posibilitatea existenței depinde tot mai mult dela pretensiunea, ca mâna, ca mijloc isteț de exprimare a interiorului, să fie exercitată din bună vreme. A trecut de mult timpul, când sufletul găsiă în mâna întărită și mlădiată în organizația breslașilor un interpret harnic pentru avuția, cutezanța și veselia lui, când meseria moștenită dela părinți prin un lung timp de ucenicie eră ridicată la o stare și mai înfloritoare. Pierderea aceasta trebuie să încerce a o suplini educația, introducând în școală și ocupațiuni fizice.

Astfel probleme cultural-istorice ne atrag preste tot locul luarea aminte asupra valorii și importanței ocupațiunilor manuale. Și mai însemnată se pare această pretensiune, considerându-o din punct de vedere psihologic.

A. Sica.

Informațiuni.

Frații noștri din Elveția. Directorul de preparandie maghiar, Mézáros Jenő, făcând o călătorie de studii în Elveția, în cantonul *Graubünden* a dat peste populația romanică de acolo și în darea de seamă ce o face despre călătoria sa în Néptanítók Lapja ne dă amănunte interesante despre acești frați ai noștri, puțin cunoscuți și despre referințele lor culturale. În cantonul Graubünden frumsețile minunate ale naturii sunt în desăvârșită armonie cu referințele etnografice. Cantonul are 105,000 de locuitori, dintre aceștia 48,937 sunt germani, 36,508 români și 17,883 italieni. Dintre aceste populații pe călătorul maghiar l-au interesat în special românii. Locuitorii de origine română a cantonului — zice el — sunt urmașii Romanilor rămași aci după căderea imperiului roman apusean și în văile lor încunjurate cu munți și-au păstrat cu multă încăpăținare caracterul lor specific, limba, datinile și moravurile; au luat parte la toate mișcările și luptele politice și culturale. Cu privire la religione în Ober- și Unterengadin sunt reformați, în văile din Oberländer sunt romano-catolici. Limba lor e un ram al marelui familii de limbi romanice și s'a dezvoltat sub influență germană.

Are două dialecte principale: dialectul *ladin* vorbit în Egadin, Abbula și Münstertal și rätho-român, vorbit în Oberland, Oberhalbstein, Schams etc.

Românii din Graubünden își cultivă cu mare zel limba. Au literatura lor și două societăți literare: *Societatea rätho-română* și *Societatea ladină*. Aceste societăți literare aranjează conferențe populare, edau ronale și opere literare, controlează instrucția limbii române în școale și țin odată în fiecare an în ținuturi diferite adunări generale populare în stil mare, împreunate cu reprezentații teatrale și cu petreceri.

Țin cu mare tărie la limba lor, dar vorbesc și nemțește. Învățătorii populari și-i cresc în școala normală din Chur. Planul de învățământ al acestei școale are deosebită grijă de elevii săi români și italieni și le dă instrucție separată în limba lor maternă. Românilor împărțiți în 2 grupe conform celor 2 dialecte li se dă instrucție din gramatica și literatura lor în câte 2 ore la săptămână. Profesorii se îngrijesc cu mare conștiințiozitate, ca sufletul tinerilor români și italieni să vină în atingere nemijlocită cu felul de simțire și gândire ce-și află expresiune în creațiunile spirituale ale limbii lor materne.

Călătorul maghiar comparând aceste stări cu cele dela noi, le află și pe ale noastre tot așa de echitabile și avantajoase pentru noi ori chiar și mai și decât în republica libertăților. Iperbola e cam îndrăzneată. Noi știm, că realitatea noastră e alta și cât de puțin ne putem compara cu — Elveția!

O scriere necunoscută a lui Comenius. Biograful lui *Comenius*, Ivan Kvačala, profesor universitar în Dorpat-Jurjev a descoperit o scriere a acestuia apărută în Ungaria, cu numele: *Continuatio Admonitionis fraternae de temperando charitate zelo cum fideli dehortatione a Phanterina indole a larvis loh. Comenii ad J. Maresium*. Scrierea are 44 pagini și cuprinde o mare bogăție de date prețioase reteritoare la viața lui Comenius și astfel ne întregește în mare măsură cunoștințele ce le avem despre el.

Comenius în opera aceasta face mărturisiri, cari aruncă lumină nouă asupra raporturilor în care a fost dânsul cu mulți oameni mari ai timpului său. Din cartea aceasta se știe mai întâi cum a făcut Comenius cunoștință cu Samuel Hartlib, prie-

tenul său cel mai intim, aici își descrie prima sa întâlnire cu Descartes, într'o vilă de lângă Leyden. Se ocupă până în amănunte cu pertractările dintre el și regina Suediei Cristina, precum și cu cancelarul suedian Oxenstierna. Scrie amănunțit despre convorbirile sale religioase cu Bartholomäus Nigrinus și cu Valerianus Magnus, cari voiau să-l convertească. E interesantă cu deosebire partea, în care Comenius vorbește despre timpul petrecut în Ungaria. Din ea știm, că rectorul Tolnai a fost cauza principală, că Comenius n'a rămas aici, pentru că Tolnai eră dușmanul reprezentațiunilor teatrale școlare din Sárospatak, precum și al oricărei reforme. Bisterfeld plin de amărăciune i-a spus lui Comenius: «In zadar nădăjduiești, ce nădăjduiești. Oriunde pe lume poți mai ușor decât aici să realizezi metode mai bune și cunoștințe pansofice.» Bisterfeld, cum se știe, însuș a părăsit Ardealul, iar Comenius, ca să nu ajungă în temniță a fugit în Lissa. Lissa în timpul acesta a ajuns în mâna dușmanului și Comenius și-a pierdut tot ce a avut.

Partea din urmă a Admoniției are amănunte nouă despre timpul petrecut de Comenius în Amsterdam. Magistratul orașului i-a oferit o catedră de profesor, dar el n'a primit. L-a sprijinit, ca să-și edeie operele didactice și i-au dat o cheie deosebită pentru biblioteca orașului, pentru că biblioteca lui privată se nimicise în Lissa. Aci se termină însemnările lui Comenius.

*

O importantă ordinațiune a ministrului de culte. Ministrul de culte și instrucție, Béla Iankovich, a adresat o ordinațiune cătră toți șefii de secție din ministerul rezortului său, prin care reduce în chip esențial sfera de activitate a acestora. Până acum asupra numirilor, transferărilor și asemnărilor sumelor pentru profesori și învățători hotărau șefii de secție. Prin ordinațiunea amintită ministrul își rezervă acum sieși acest drept.

Ordinațiunea mai cuprinde, și dispoziții de mare importanță privitoare la închiderea școalelor nemaghiare. Până acum procedura eră, că respectivii șefi de secție, dacă o școală nu corespundeă cerințelor legale sau rezultatul învățământului nu eră îndestulitor, ordonau după două admonieri închiderea ei. Ministrul ordonă acum o a treia admoniere, iar dreptul de închidere și-l rezervă sieși.

«Românul».

Cauzele miopiei câștigate în școală. Se credeă până acum, că miopia și-o câștigă școlarii prin faptul, că se apropie prea mult cu ochii de carte la cetit, respective de caet la scris. Experimentele făcute de profesorul Dr. Levinsohn, medic oculist în Berlin, la copii și diferite animale (câni, pisici, iepuri de casă și maimuțe), au dovedit însă, că alta este cauza, că mulți școlari devin miopi. — Felul, cum sunt astăzi construite băncile școlare, silește pe elevi să stea aplecați asupra cărții, astfel, că privirea se abate din direcția orizontală și ia o direcție aproape verticală. Ochiul e atârnat în partea dinapoi și delaturi de mușchi, nervii optici, vase de sânge etc. Prin plecarea capului, ochiul atârână în jos și ca urmare se produc acelea schimbări anatomice în ochiu, cari dau naștere miopiei. Ca dovadă indirectă poate servi și împrejurarea, că ceasornicari, juvelieri, lucrătoarele de broderii etc., cari încă trebuie să-și apropie ochii mult de lucru, nu devin miopi; ei ridică lucrul la înălțimea ochiului și astfel direcția privirii rămâne cea naturală, orizontală. Remediul: construirea astorfel de bănci, cari să dea elevilor posibilitatea de a ceti în carte fără a-și plecà capul peste carte; la scris va fi mai greu. t.

*

Dar pentru seminarul „Andreian“. Învățătorul *Daniil Martin* din Dârste a trimis la adresa revistei noastre suma de 100 cor. cu dedicație pentru reconstruirea seminarului «Andreian». Darul acesta e un semn de recunoștință din partea unui fost elev stipendist al acestui seminar, și merită să fie îndemn laudabil și pentru alți învățători.

*

Școale în aer liber în Statele-Unite. Spitalul Bellevue din New-York înainte de aceasta cu câțiva ani a cumpărat pentru copiii bolnavi de piept un pod umblător, pe care l-a legat pe East-River, în grădina spitalului. Copiii de aci au cerut ei înșiși, ca să li-se deă un învățător, ceea ce s'a și făcut. De atunci forma aceasta de instrucție a fost așa de îndrăgită, încât astăzi este imitată în multe locuri. Au aranjat pentru copiii slabi și bolnăvicioși clase singuratice pe coperișul caselor și pe poduri umblătoare. Aceste, e drept nu sunt școale în pădure, dar au avantajul, că nu sunt prea departe de locuința copiilor. În New-York și Brooklyn sunt șase școale de acestea pe poduri umblătoare și două pe coperișul spitalelor. Copiii din aceste școale

sunt provăzuți cu hrană și cu îmbrăcăminte, parte de societățile de binefacere, parte de autoritățile școlare. În 1911 și 1912 din școlarii acestor școale 25% au părăsit institutul vindecați. Și în Chicago sunt 4 școale pe coperișul caselor. Aici instrucțiunea este împreună cu grădinăritul. Pentru copiii anemici, slab nutriți și cu înclinare spre tuberculoză sunt așa numitele «Open window classes», adică clase cu ferestre deschise, în cari instrucția se face cu ferestrele clasei deschise. Și fiindcă în America coperișele caselor cele mai multe sunt plane, când timpul e favorabil, și în școalele amintite mai sus se ține instrucție pe coperiș. În aceste școale nu sunt mai mulți de 25 elevi. Instrucția se începe la 9 ore și planul orelor e următorul: dela $9\frac{1}{4}$ — $10\frac{1}{4}$ instrucție, $10\frac{1}{4}$ — $10\frac{1}{2}$ exerciții de respirație, $10\frac{1}{2}$ — $11\frac{3}{4}$ instrucție, $11\frac{3}{4}$ — $12\frac{3}{4}$ prânz; $12\frac{3}{4}$ — $1\frac{3}{4}$ recreație respective somn, $1\frac{3}{4}$ —2 exerciții de respirație, 2— $2\frac{3}{4}$ instrucție. La 2 ore 50 minute se termină timpul de instrucție. Dacă în timpul de recreație de după prânz școlarii adorm, nu-i deșteaptă pentru orele de instrucție de după amiază. Cei debili și oboșiți nu iau parte la instrucția de după prânz. Și în timpul de instrucție școlarii au foarte multă libertate, pot să-și schimbe locul după plac, iar silențiu necondiționat este numai în timpul de recreație. Progresul e mai bun în aceste școale, decât în celelalte, cu deosebire copiii nervoși fac în aceste progrese frumoase. Cea dintâi «Open window class»-ă a fost deschisă în New-York în 1910, și azi sunt deja 7, în Chicago 8, în Cincinnati 5, în Boston mai puține, dar aici au hotărât, ca în fiecare edificiu școlar nou să fie aranjată pentru copiii anemici cel puțin o clasă în aer liber.

*

„Biblioteca populară a Asociațiunii“. Acum trei ani, comitetul central al «Asociațiunii» a decis să editeze în fiecare an câte 10 cărțicele și un calendar, cu scopul de ale da membrilor ajutători ai «Asociațiunii», în schimbul taxei de 2 cor. Când s'a adus hotărîrea pentru înfăptuirea acestei lucrări, s'a avut în vedere atât înmulțirea membrilor ajutători cât și dezvoltarea gustului de cetit și învățături folositoare între săteni. În parte s'a și ajuns scopul urmărit, dar nu s'a ajuns în măsura ce se așteptă dela un popor de peste 3 milioane și nici în raport cu jertfele materiale avute cu tipărirea și împărțirea cărților. În anul 1911 au fost înscriși 11.000 membri ajutători. În 1912

numărul membrilor au crescut cu 1000 și în 1913 numărul membrilor au scăzut cu 4000. După dovezile ce le avem, scăzământul acesta nu este a se atribui numai lipsei și sărăciei, ci mai mult este a se atribui nepăsării și lipsei de interes. Avem o mulțime de scrisori, venite dela țărani, cari cer să fie primiți în șirul membrilor ajutători și se plâng împotriva multor neajunsuri și nepăsări. Dovadă, că în fiecare comună avem țărani iubitori de carte și așteaptă să fie luminați și povățuiți pe calea binelui obștesc. Din cele vreo 3000 comune locuite de români, abia putem număra vreo 600—700 în cari avem înscriși membri ajutători la «Asociațiune». Zilnic auzim plângeri, că poporul nostru e înapoiat în cultură și că nu e organizat economiceste. «Asociațiunea» a făcut tot ce i-a stat în putință, ca să împrăstie întunecul și să reverse lumină. Pentru ajungerea scopului a apelat și în anul acesta la bunăvoința și sprijinul frunțașilor, cari trăiesc în nemijlocita apropiere a sătenilor noștri și dela cari, în cea mai mare parte atărnă deșteptarea și luminarea săteanului român. Suntem la începutul anului 1914 și trebuie să ne dăm seama, în câte exemplare să tipărim cărțile pentru acest an. Dintre cele 8000 de liste trimise pentru înscrierea de membri, abia dacă ni-s'au înapoiat vreo 50, așa că nu ne putem orienta, nici în ce privește numărul și nici în ce privește expediția. E trist, dacă nici cea mai înaltă instituțiune a noastră, «Asociațiunea», nu e sprijinită după merit și e spre paguba noastră, dacă nu căutăm, ca razele ei de lumină să ajungă în măsură cât mai mare prin toate comunele locuite de frați de-ai noștri. Ne adresăm și de astădată, cu toată încrederea către Dnii preoți, învățători și ceilalți frunțași ai poporului nostru și îi rugăm cu totdinadinsul, să binevoiască a înscrie cât mai mulți membri și cu posibila grăbire să ne trimită listele cu numărul membrilor înscriși. De aici, din centru, nu se poate face totul. Este în interesul nostru al tuturor, ca să ne facem fiecare datorința, sprijinind frumoasele și mărețele năzuințe ale «Asociațiunii», prin cari conlucrăm la deșteptarea și înaintarea în bună stare a poporului din care facem parte și pentru care datorință avem să muncim.

Admin. «Bibl. pop. a Asoc.»

Bibliografie.

Emanuil Suciu: „Țiganul la vânat“, comedie originală în două acte, în versuri și «Arde'n Țigănie!..», anecdotă. «Tipografia Nouă», I. Moța, Orăștie 1913. Prețul 40 fil

— „Țiganul în căruță“. Dialog în versuri. Ediția III. Orăștie. Prețul 30 fil.

Redactor responsabil: **Dr. Vasile Stan**, profesor.

Rugare.

Abonenții noștri sunt rugați cu insistință să-și achite restanțele și să-și înoiască abonamentul.

Administrația.

Subsemnatul am onoarea a recomanda binevoitoarei atențiuni a d-lor învățători

DEPOZITUL meu bine asortat de **piane, pianine** și **armoniuri** din cele mai bune fabrici, cu prețuri moderate.

Armoniuri de școală solid lucrate, cu garanță, dela 200 cor. în sus

Deasemeni dau *informații gratuite* cu privire la procurarea de orice instrumente muzicale cu arcuș și de suflat, pentru alcătuirea de orhestre și trebuință privată.

T. Popovici,

profesor de muzică,

Sibiiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 7.

«Vatra Școlară» anul II se vinde la Administrație cu 3 cor. Anul V și VI cu câte 8 cor.

A apărut:

BIBLIOTECA ȘCOLARILOR

ÎNGRIJITĂ DE V. STAN, PROFESOR

Nr. 1. *Legende de S. Fl. Marian.* Prețul 6 fil.

Nr. 2. *I. T. Mera: Cenușotca,* poveste. Prețul 12 fil.

Nr. 3. *V. Alecsandri: Balade populare.* Prețul 6 fil.

Nr. 4. *Din lumea paserilor.* Prețul 6 fil.

Nr. 5. *V. Alecsandri: Sentinela română.* Prețul 6 fil.

Nr. 6. *Prihorul.* Prețul 6 fil.

Nr. 7. *Împăratul Rogojină.* Prețul 6 fil.

Nr. 8. *În noaptea sfântă.* Prețul 6 fil.

Nr. 9. *Țara pomilor.* Pr. 6 fil.

Nr. 10. *Luptele lui Traian cu Dacii.* După A. Vlahuța. Pr. 6 fil.

Nr. 11. *În Nazaret.* Pr. 6 fil.

Nr. 12. *De Crăciun.* Pr. 6 fil.

La comande învățătorii cari sunt fondatori primesc 30% rabat; ceilalți învățători 15%. Comandele să se adreseze: Dr. V. Stan, prof. Sibiu, Piața Hermann Nr. 4 a.